

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació

Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

Restitució de l'Arxiu Nacional de Catalunya dels documents de Salamanca (1932-1938)

Fitxa NODAC

Versió 1.3

Data de creació: octubre del 2015

Data d'actualització: agost del 2021

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació
Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

Introducció

Aquesta fitxa descriu, a nivell de grup de sèries, la documentació que va ser espoliada al gener del 1939 per les tropes franquistes i la Delegació de l'Estat per a la Recuperació de Documents (DERD), que la van trametre a l'Arxiu Històric Nacional, secció Guerra Civil, de Salamanca.

A l'octubre del 2015, l'Arxiu Nacional de Catalunya va restituir al Parlament de Catalunya la documentació que li havia estat confiscada. Al seu torn, el Centre Documental de la Memòria Històrica de Salamanca l'havia retornada a aquest arxiu al gener del 2006, en compliment de la Llei de l'Estat 21/2005, del 17 de novembre, de restitució a la Generalitat de Catalunya dels documents confiscats amb motiu de la Guerra Civil custodiats a l'Arxiu General de la Guerra Civil Espanyola i de creació del Centre Documental de la Memòria Històrica.

El fons conté documentació relacionada amb l'activitat parlamentària i de suport administratiu dels anys 1932 a 1938.

1. Àrea d'identificació

1.1. Codi de referència

CAT APC FDH003 Restitució de l'Arxiu Nacional de Catalunya dels documents de Salamanca

1.2. Nivell de descripció

Grup de sèries.

1.3. Títol

Documentació de l'activitat parlamentària i de suport administratiu.

1.4. Data(es)

Dates de creació: 1933-1938.

Dates d'agregació: 1932-1938.

1.5. Volum i suport

0,11 metres lineals de documentació en paper (8 carpetes, 264 documents que inclouen 2 fotografies en positiu, en blanc i negre).

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació
Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

2. Àrea de context

2.1. Nom del(s) productor(s)

Parlament de Catalunya.

2.2. Història del(s) productor(s)

El Parlament és la institució que representa el poble de Catalunya. Exerceix la potestat legislativa, aprova els pressupostos de la Generalitat i controla i impulsa l'acció política i de govern.

L'Estatut de Catalunya, aprovat per les Corts Constituents de la República el 9 de setembre de 1932, fou la norma que va crear la Generalitat de Catalunya, integrada pel Parlament, el president de la Generalitat i el Consell Executiu.

Les primeres eleccions al Parlament de Catalunya van tenir lloc el 20 de novembre de 1932. El Decret del 8 de maig de 1931, aprovat pel Govern de la República, establí un sistema electoral majoritari a dues voltes amb representació de les minories, la qual cosa implicava obtenir a la primera volta un 20% dels vots per a poder ser elegit. Aquest sistema es basava en el sufragi universal masculí dels majors de 23 anys. Els partits polítics es presentaren en candidatures formades per coalicions que abraçaven tot el ventall ideològic. S'hi presentaren 486 candidats, aplegats en 39 candidatures, dels quals s'havien d'elegir els 85 diputats. Com a resultat, en van sortir elegits: 61 diputats d'Esquerra Republicana de Catalunya, 16 de la Lliga Regionalista, 5 de la Unió Socialista de Catalunya, 1 d'Acció Catalana i 1 d'Unió Democràtica de Catalunya.

El Parlament hagué de treballar en un context polític, tant català com espanyol i internacional, convuls; fou interromput durant dos anys, l'anomenat Bienni Negre (1934-1936), i, finalment, la mateixa institució parlamentària fou abolida, amb els altres òrgans de la Generalitat, pel triomf de la revolta contra la República espanyola (1939). Malgrat unes circumstàncies tan adverses, el Parlament va fer durant aquesta època una tasca legislativa important.

El 6 de desembre de 1932 tenia lloc la solemne sessió d'obertura del Parlament. Francesc Macià, president provisional de la Generalitat, adreçà al poble de Catalunya un emotiu missatge en aquesta avinentesa. El 13 de desembre es constituïa definitivament el Parlament; s'escollí la Mesa definitiva, que tingué la mateixa composició que la provisional i fou presidida per Lluís Companys com a president del Parlament; Joan Casanovas, d'Esquerra Republicana, en fou vicepresident primer; Antoni Martínez i Domingo, de la Lliga, vicepresident segon, i en foren secretaris Martí Rouret i Antoni Dot, d'Esquerra Republicana, Josep M. Casabó, de la Lliga, i Carles Gerhard, de la Unió Socialista de Catalunya.

El dia 14 de desembre el Parlament elegí Francesc Macià com a primer president de la Generalitat; el 20 es presentava el primer Govern de la Generalitat, i pocs dies després s'aprovaren els primers pressupostos.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

El dia 20 de juny de 1933 Joan Casanovas passava a ser president del Parlament, atès que Lluís Companys havia dimitit en ser nomenat ministre de Marina al Govern de Madrid. La Vicepresidència Primera del Parlament correspongué a Jaume Serra i Húnter.

El dia 25 de desembre moria Francesc Macià. El Parlament li dedicà una emotiva i solemne sessió necrològica el dia 29.

El dia 31 de desembre Lluís Companys fou elegit president de la Generalitat, i el dia 5 de gener de 1934 presentava el primer Govern format per una coalició d'Esquerra Republicana de Catalunya amb la Unió Socialista de Catalunya, el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra i Acció Catalana Republicana.

Al gener del 1934 la Lliga es retirava del Parlament de Catalunya. La seva absència es perllongà fins a l'octubre del mateix any, però sense pretext ni causa parlamentària; fou un gest de protesta per incidents succeïts al llarg de la campanya electoral municipal, en la qual fou derrotada.

El dia 21 de març el Parlament aprovava la Llei de contractes de conreu, que el 8 de juny era declarada inconstitucional pel Tribunal de Garanties Constitucionals de la República. El Parlament de Catalunya tornà a votar el mateix text de la Llei el dia 12. Aquest i altres incidents van enrarir les relacions amb el Govern de Madrid. En el fons es covava la polèmica entre la coalició de centreesquerra que governava Catalunya, interessada en l'autonomia i a consolidar una República democràtica, i el Govern de la República, que des del final del 1933 es decantava cap a la dreta en defensa dels interessos conservadors.

El divorci fou extrem quan a l'octubre del 1934 la Confederació Espanyola de Dretes Autònomes (CEDA) accedia al Govern de la República. El 6 d'octubre el Govern de la Generalitat, en veure amenaçada l'autonomia de Catalunya, apartant-se de la Constitució i de l'Estatut, proclamava l'Estat Català dins la República Federal Espanyola, que va durar fins a la matinada del dia següent, quan es rendia a l'exèrcit per a evitar un vessament de sang. Una llei de la República del 2 de gener de 1935 suspengué les facultats que l'Estatut de Catalunya havia atorgat al Parlament, el qual no es va reunir ni un sol cop fins al 29 de febrer de 1936.

Just després del triomf del Front Popular —Front d'Esquerres a Catalunya— en les eleccions del febrer del 1936, el Parlament reprenia la seva tasca després de disset mesos. El primer acord fou el de confirmar Lluís Companys com a president de la Generalitat, que ratificà el seu Govern.

A partir del 21 de juliol de 1936, el Parlament només es reuní en cinc ocasions: la primera, el 18 d'agost de 1937 per a prorrogar la legislatura, ja que la Guerra Civil (iniciada el 18 de juliol de 1936) dificultava la convocatòria d'eleccions per a la seva renovació, que s'havien de fer aquella tardor. L'última reunió oficial del Parlament al seu palau fou l'1 d'octubre de 1938. Hi assistiren 41 diputats dels 69 que encara en tenien la condició; hom hi elegí Josep Irla, d'Esquerra Republicana de Catalunya, com a president del Parlament; Antoni Rovira i Virgili, d'Esquerra Republicana de

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

Catalunya, com a vicepresident primer, i Manuel Serra i Moret, de la Unió Socialista de Catalunya, com a vicepresident segon. N'eren secretaris Antoni Dot i Josep Folch, d'Esquerra Republicana de Catalunya; Pere Lloret, d'Acció Catalana, i Carles Gerhard, de la Unió Socialista de Catalunya. L'últim acord del Parlament fou el de designar una comissió parlamentària per tal de visitar els combatents dels fronts i portar-los el record i la solidaritat de Catalunya.

Els diputats i els grups parlamentaris van dur a terme un treball intens en el decurs dels anys en què va estar en funcionament la institució. Es van celebrar 259 sessions i es van aprovar lleis molt importants, com la Llei de l'Estatut interior, la Llei de contractes de conreu, la Llei municipal de Catalunya i la Llei de bases per a l'organització dels serveis de sanitat i assistència social a Catalunya, entre d'altres. En total es van aprovar 122 lleis; dels 145 projectes presentats, 131 ho foren per iniciativa del Govern i 14, per iniciativa parlamentària.

La institució parlamentària es va organitzar internament en unitats administratives que donaven suport al treball dels diputats. Entre aquestes unitats destaquen: Oficialia Major, Intervenció, Secretaria, Cerimonial i Majordomia, Diari de Sessions, Arxiu i Biblioteca, Servei Mèdic i Servei Telefònic.

D'aquesta època se n'ha conservat molt poca documentació a causa de la Guerra Civil. Amb l'entrada de les tropes franquistes a Barcelona al gener del 1939, alguns diputats i personal de la cambra en van salvaguardar una part enduent-se-la del Palau del Parlament a altres indrets. Així mateix, la documentació que va romandre el 1939 al Palau del Parlament va ser espoliada per les tropes franquistes i la Delegació de l'Estat per a la Recuperació de Documents (DERD) la va trametre a l'Arxiu Històric Nacional, secció Guerra Civil, a Salamanca.

2.3. Història arxivística

Quan les tropes franquistes van entrar a Barcelona, el 26 de gener de 1939, van espoliar molta documentació de diferents institucions, entitats i particulars. A la seu del Parlament hi van entrar al començament de febrer i van requisar la documentació que hi van trobar. La DERD, òrgan administratiu que es va crear amb la finalitat de recopilar informació sobre les persones i les institucions contràries al nou govern resultant del sollevament militar, va espoliar la documentació que restava al Parlament i se la va endur a l'Arxiu Històric Nacional, Secció Guerra Civil, a Salamanca. Aquesta documentació va restar en aquest arxiu fins que la petició popular del poble de Catalunya va obligar el Govern de l'Estat a promoure i aprovar la Llei de l'Estat 21/2005, del 17 de novembre, de restitució a la Generalitat de Catalunya dels documents confiscats amb motiu de la Guerra Civil custodiats a l'Arxiu General de la Guerra Civil Espanyola i de creació del Centre Documental de la Memòria Històrica, i a retornar la documentació als productors originaris.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

En aquest sentit, el 31 de gener de 2006 el Govern de l'Estat va fer el primer retorn de documents de la Generalitat, entre els quals hi havia els documents del Parlament de la República, a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

2.4. Dades sobre l'ingrés

El 16 d'octubre de 2015 l'Arxiu Nacional de Catalunya va retornar al Parlament de Catalunya els documents de l'època republicana que el Centre Documental de la Memòria Històrica, a Salamanca, li havia restituït en compliment de la Llei de l'Estat 21/2005, del 17 de novembre, de restitució a la Generalitat de Catalunya dels documents confiscats amb motiu de la Guerra Civil custodiats a l'Arxiu General de la Guerra Civil Espanyola i de creació del Centre Documental de la Memòria Històrica.

3. Àrea de contingut i estructura

3.1. Abast i contingut

La major part de la documentació és correspondència. Hi destaquen els escrits entre el president de la cambra, Joan Casanovas i Maristany, i diputats, diversos càrrecs del Govern de la Generalitat i de l'Estat, autoritats militars i particulars. També s'hi conserven alguns escrits de Jaume Serra i Hünter, vicepresident del Parlament, de l'oficial major i del majordom de palau.

Així mateix, s'hi conserven alguns carnets de funcionaris, diverses relacions del personal en servei actiu al Parlament i escrits diversos sobre el personal. Inclou també autoritzacions per a la circulació de vehicles.

3.2. Sistema d'organització

La documentació s'ha classificat per funcions i activitats de la institució d'acord amb el quadre de classificació documental (QdC) del Parlament de la República:

06. GESTIÓ DELS RECURSOS HUMANS

06.03. Expedients de personal

10. ADMINISTRACIÓ GENERAL

10.01. Correspondència

10.02. Autorització per a la circulació de vehicles

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

3.3. Informació sobre avaluació, tria i eliminació

Aquest fons documentals és de conservació permanent.

Normativa aplicable:

- Llei 9/1993, del 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC 1807, 11.10.1993).
- Llei 10/2001, del 13 de juliol, d'arxius i documents (DOGC 3437, 24.7.2001).

3.4. Incrementos

-

4. Àrea de condicions d'accés i ús

4.1. Condicions d'accés

Lliure.

4.2. Condicions de reproducció

-

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Predomina el català, amb alguns documents en castellà.

4.4. Característiques físiques i requeriments tècnics

Aquesta documentació es troba en bon estat.

4.5. Instruments de descripció

Inventari de les sèries documentals en Access.

5. Àrea de documentació relacionada

5.1. Existència i localització dels originals

-

5.2. Existència i localització de reproduccions

- Arxiu del Parlament: microfilm i digitalització.
- Arxiu Nacional de Catalunya: digitalització amb la signatura ANC1-251-T-3.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

- Portal d'Arxius Espanyols (PARES): digitalització.
Arxiu Històric Nacional - Secció Guerra Civil (AHN-SGC): lligall núm. 505.
Codi de referència: ES.37274.CDMH/10.8.5.3.1299.

5.3. Documentació relacionada

L'Arxiu del Parlament conserva la documentació del Parlament de la República que li ha estat restituïda o que ha ingressat com una donació:

B. FONS DOCUMENTAL DEL PARLAMENT DE CATALUNYA, 1932-1939 (produït per la institució parlamentària)				
Codi del fons	Tipus de fons	Tipus d'ingrés a l'Arxiu	Nom del fons	Descripció
B101	Parlamentari	Restituïció	Restituïció de l'Ajuntament d'Olot	Llibres de comptabilitat del Parlament de la República (1932-1939) (sèrie)
B102	Parlamentari	Restituïció	Restituïció de la família Perxés	Documentació parlamentària i administrativa del Parlament de la República (1932-1939) (grup de sèries)
B110	Parlamentari	Restituïció	Restituïció de l'Arxiu Nacional de Catalunya, documents de Salamanca	Documentació parlamentària i administrativa del Parlament de la República requisada al 1939 i dipositada a l'Arxiu Històric Nacional, secció Guerra Civil, de Salamanca. La documentació va ser restituïda pel Centre Documental de la Memòria Històrica de Salamanca el 31 de gener de 2006, en compliment de la Llei de l'Estat 21/2005, a l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC), que la va restituir al Parlament de Catalunya (1932-1938) (grup de sèries)
B103	Parlamentari	Donació	Donació de Maria Teresa Villamartín	Diàries de sessions de l'època republicana (1932-1938). 5 volums + 1 volum del resum de deliberacions (sèrie)
B104	Parlamentari	Donació	Donació de Josep Mainar i Pons	Documentació relativa als treballs fets per a adequar la seu del Parlament de Catalunya (1932-1936) (UDS i UDC)
B105	Parlamentari	Donació	Donació de l'Ajuntament de Barcelona	Diàries de sessions de l'època republicana, vol. I i II (1932-1933) (sèrie)

5.4. Bibliografia

Inventari de la documentació de la Generalitat de Catalunya a l'Arxiu Històric Nacional. Secció Guerra Civil, per M. Teresa Díez de los Ríos San Juan. Amb la col·laboració de Carmen Pastor, Sagrario Flores, Miquel Casademont, Antoni Mayans, Carmen de la Cal, Carmen Hermosa, Josep M. Porta, Sabí Peris, Jacint Sastre. Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1992.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació
Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

6. Àrea de notes

6.1. Notes

-

7. Àrea de control de la descripció

7.1. Auditoria i data(es)

Descripció feta per MCN (octubre del 2015).

Actualització duta a terme per AVM i OTS (agost del 2021). Correcció i assessorament lingüístics duts a terme pel DAL (setembre del 2021).

7.2. Fonts

Per a elaborar l'element *Història del productor*, s'han emprat les fonts següents:

- CAMPS I ARBOIX, Joaquim de. *El Parlament de Catalunya (1932-1936)*. Barcelona: Edicions 62, 1976. 354 p. (Cultura Catalana Contemporània; IV)
- PITARCH, Ismael E. *L'estructura del Parlament de Catalunya i les seves funcions polítiques (1932-1939)*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, 1977. 612 p. (Documents de cultura; 14)
- «El Parlament de Catalunya». En: SOBREQUÉS, Jaume; VICENS, Francesc; PITARCH, Ismael E. *Parlament de Catalunya*. Barcelona: Publicacions del Parlament de Catalunya, 1981. 118 p.

7.3. Regles o convencions

Norma de descripció arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Direcció General del Patrimoni Cultural, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.